

พระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ.2561

- ◆ กำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินการด้านการงบประมาณของประเทศ ได้แก่ การจัดทำงบประมาณ การบริหารงบประมาณ การควบคุมงบประมาณ การประเมินผลและการรายงานการใช้จ่ายงบประมาณ
- ◆ กำหนดลักษณะของงบประมาณที่เสนอขออนุมัติต่อรัฐสภา
- ◆ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา

สาระสำคัญ

เกร็ดน่ารู้

งบประมาณรายจ่าย คือ จำนวนเงินอย่างสูงที่อนุญาตให้หน่วยรับงบประมาณจ่ายหรือก่อหนี้ผูกพันได้ ตามวัตถุประสงค์และภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย (มาตรา 4)

หน่วยรับงบประมาณ เช่น ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน และหน่วยงานอื่นตามที่กฎหมายกำหนด (มาตรา 4)

ปีงบประมาณ เริ่มตั้งแต่ 1 ตุลาคมของปีหนึ่ง ถึง 30 กันยายนของปีถัดไป (มาตรา 4)

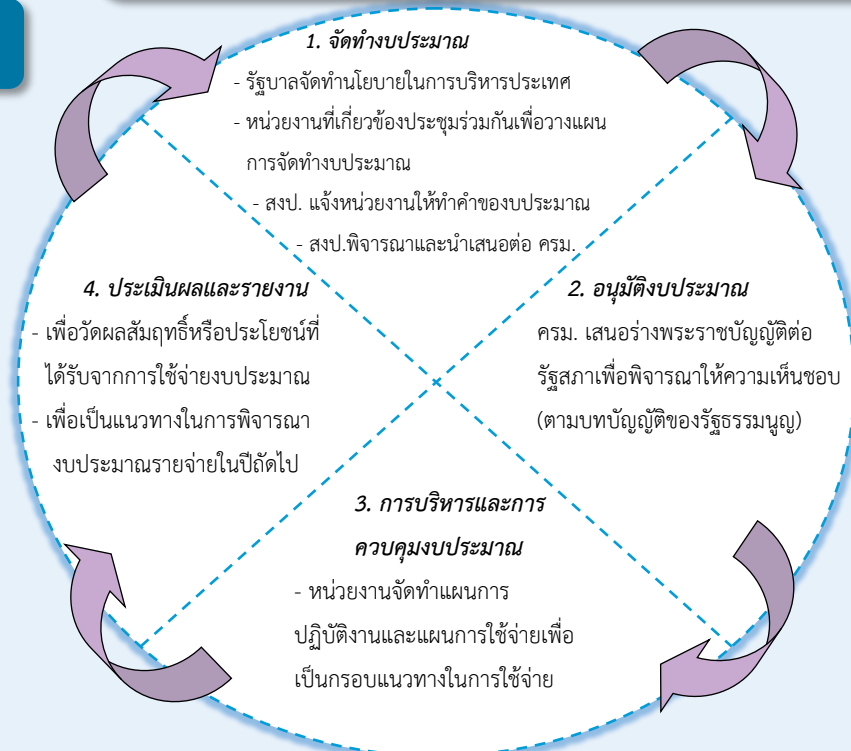
งบประมาณประจำปี ที่เสนอต่อรัฐสภา

ค่าแถลงประกอบงบประมาณ รายรับรายจ่าย คำอธิบายเกี่ยวกับประมาณการรายรับ คำชี้แจงเกี่ยวกับงบประมาณรายจ่ายที่ขอตั้ง รายงานเกี่ยวกับสถานะเงินนอกงบประมาณ คำอธิบายเกี่ยวกับหนี้ของรัฐบาล ผลการดำเนินงานและการใช้จ่ายงบประมาณปีที่ล่วงมา และร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี (มาตรา 10)

หน้าที่และอำนาจผู้อำนวยการ สำนักงบประมาณ

จัดทำงบประมาณที่คำนึงถึงประมาณการรายรับ ฐานะทางการคลัง เชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนาต่างๆ และครอบคลุมถึงแหล่งเงินที่อยู่นอกระบบเงินงบประมาณ ตลอดจนติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานและการใช้จ่าย (มาตรา 19 - มาตรา 22)

วงจรงบประมาณ

* จัดทำโดยกองกฎหมายและระเบียบ สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี: พฤศจิกายน 2563

1. การจัดทำงบประมาณ

การจัดทำงบประมาณ เป็นหน้าที่ของฝ่ายบริหาร (รัฐบาล) โดยต้องจัดทำงบประมาณที่คำนึงถึงประมาณการรายรับและฐานะทางการคลังของประเทศ ความจำเป็นในการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เสถียรภาพทางเศรษฐกิจภายในและภายนอกประเทศ ความเป็นธรรมทางสังคม นโยบายรัฐบาล และภารกิจของหน่วยรับงบประมาณ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความคุ้มค่าในการใช้จ่ายงบประมาณและเกิดผลสัมฤทธิ์ในการบริหารจัดการภาครัฐ (มาตรา 23) โดยมีสำนักงบประมาณเป็นหน่วยงานหลักร่วมกับกระทรวงการคลัง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) และธนาคารแห่งประเทศไทย ดำเนินการกำหนดนโยบายงบประมาณประจำปี ประมาณการรายได้ วงเงินงบประมาณรายจ่าย และวิธีการเพื่อชดเชยการขาดดุลงบประมาณ หรือการจัดการในกรณีที่ประมาณการรายได้สูงกว่าวงเงินงบประมาณ โดยให้ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ กำหนดสัดส่วนงบประมาณรายจ่ายเพื่อการลงทุนและงบประมาณรายจ่ายเพื่อการชำระหนี้ภาครัฐต่อกรอบวงเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปี กำหนดกรอบประมาณการรายจ่ายประมาณการรายรับ และฐานะการคลังของรัฐบาลเป็นการล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 3 ปี (มาตรา 24) ซึ่งหน่วยรับงบประมาณต้องยื่นคำขอตั้งงบประมาณรายจ่าย อย่างน้อยต้องแสดงวัตถุประสงค์ แผนการปฏิบัติงาน และแผนการใช้จ่ายงบประมาณ และจัดส่งรายงานเกี่ยวกับเงินนอกงบประมาณ (มาตรา 25 วรรคสอง) และเมื่อสำนักงบประมาณพิจารณาคำขอของงบประมาณแล้วเสร็จ รัฐบาลจะเสนองบประมาณต่อรัฐสภาพิจารณาอนุมัติงบประมาณ ทั้งนี้ หากประมาณการรายรับประเภทรายได้ตามที่มีกฎหมายให้อำนาจจัดเก็บอยู่แล้ว เป็นจำนวนต่ำกว่าวงงบประมาณรายจ่ายทั้งสิ้นที่ขอตั้ง ให้แถลงวิธีหาเงินส่วนที่ขาดดุลต่อรัฐสภาด้วย แต่ถ้าเป็นจำนวนสูงกว่าก็ให้แถลงวิธีที่จะจัดการแก่ส่วนที่เกินดุลนั้นด้วย

2. การอนุมัติงบประมาณ

การดำเนินการในขั้นตอนนี้เป็นหน้าที่ของฝ่ายนิติบัญญัติ (รัฐสภา) ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ งบประมาณรายจ่ายประจำปีจะต้องได้รับการอนุมัติจากรัฐสภา ได้แก่สภาผู้แทนราษฎรซึ่งเป็นผู้แทนของประชาชน และวุฒิสภา ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนได้ให้ความยินยอมให้ฝ่ายบริหารหรือคณะรัฐมนตรีใช้จ่ายงบประมาณของแผ่นดินที่มาจากรายได้ซึ่งเป็นภาษีของประชาชนในการบริหารประเทศ

* จัดทำโดยกองกฎหมายและระเบียบ สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี: พุทธศักราช 2563

** หมายเหตุ คำอธิบายนี้มีขึ้นเพื่อประโยชน์ในการทำความเข้าใจสาระสำคัญของกฎหมายเท่านั้น ส่วนการจะปฏิบัติตามกฎหมายให้เป็นไปอย่างถูกต้องนั้นประชาชนจะต้องศึกษา ทำความเข้าใจ ตรวจสอบ และยึดตัวบทกฎหมายเป็นสำคัญ

3. การบริหารและการควบคุมงบประมาณ

การบริหารงบประมาณรายจ่ายที่ได้รับจัดสรรตามกฎหมายว่าด้วยงบประมาณรายจ่าย หน่วยรับงบประมาณต้องจัดทำแผนการปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อใช้ในการบริหารงบประมาณ (มาตรา 34) และใช้แผนฯ เป็นกรอบแนวทางในการใช้จ่ายหรือก่อนนี้ผู้กผัน โดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องได้รับอนุมัติเงินจัดสรรจากผู้อำนวยการสำนักงบประมาณก่อนการจ่ายเงินหรือก่อนนี้ผู้กผันด้วย (มาตรา 40) ทั้งนี้ การโอนงบประมาณรายจ่ายระหว่างหน่วยรับงบประมาณ หรือการโอนงบประมาณระหว่างแผนงานหรือรายการภายใต้หน่วยรับงบประมาณ นั้น ไม่สามารถกระทำได้ เว้นแต่เป็นไปตามข้อยกเว้นที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย (มาตรา 35 และมาตรา 36)

สำหรับการควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณ กฎหมายกำหนดให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัดหรือรัฐมนตรีที่กำกับหรือควบคุมกิจการ หรือรัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมาย และหัวหน้าหน่วยรับงบประมาณมีหน้าที่กำกับหรือควบคุมให้หน่วยรับงบประมาณมีการใช้จ่ายเป็นไปตามกฎหมาย แผนงานหรือรายการและภายในวงเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร (มาตรา 38 และมาตรา 39)

ส่วนการเบิกเงินจากคลังของหน่วยรับงบประมาณนั้น จะต้องกระทำภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ (มาตรา 43) ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังมีหน้าที่ควบคุมการเบิกเงินจากคลังให้เป็นไปตามกฎหมาย (มาตรา 37)

4. การประเมินผลและการรายงาน

เพื่อเป็นการวัดผลสัมฤทธิ์หรือประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้จ่ายงบประมาณ กฎหมายกำหนดให้มีการจัดวางระบบการติดตามและประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณ ซึ่งต้องมีทั้งการติดตามและประเมินผลก่อนการจัดสรรงบประมาณ ระหว่างการใช้จ่ายงบประมาณ และภายหลังการใช้จ่ายงบประมาณ (มาตรา 46 และมาตรา 47) รวมทั้งกำหนดให้ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณมีอำนาจเสนอแนะให้หน่วยรับงบประมาณมีการปรับปรุงแก้ไขการใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ตามที่กำหนดไว้ด้วย (มาตรา 48) ทั้งนี้ กำหนดให้หน่วยรับงบประมาณต้องรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณ และผลการปฏิบัติงานให้ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณภายใน 45 วันนับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ เพื่อผู้อำนวยการสำนักงบประมาณเสนอรายงานต่อคณะรัฐมนตรีภายใน 90 วันนับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ (มาตรา 50) รวมทั้งกำหนดให้ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณรายงานการโอนงบประมาณรายจ่ายงบกลางระหว่างรายการ หรือการโอนงบประมาณรายจ่ายบูรณาการและงบประมาณรายจ่ายบุคลากรระหว่างหน่วยรับงบประมาณเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อรายงานต่อรัฐสภาทราบภายใน 30 วันนับแต่วันสิ้นปีงบประมาณด้วย (มาตรา 51)

* จัดทำโดยกองกฎหมายและระเบียบ สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี: พฤศจิกายน 2563

** หมายเหตุ คำอธิบายนี้มีขึ้นเพื่อประโยชน์ในการทำความเข้าใจสาระสำคัญของกฎหมายเท่านั้น ส่วนการจะปฏิบัติตามกฎหมายให้เป็นไปอย่างถูกต้องนั้นประชาชนจะต้องศึกษา ทำความเข้าใจ ตรวจสอบ และยึดตัวบทกฎหมายเป็นสำคัญ